

ТЕНДЕНЦІ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖГАЛУЗЕВОГО РОЗПОДІЛУ ЕФЕКТУ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРОМИСЛОВOSTІ

Поліпшення структури вітчизняної промисловості є одним із пріоритетних напрямів модернізації української економіки. При цьому функціонування та відтворення економічної системи залежить від багатьох структурних чинників, серед яких найважливішими є параметри міжгалузевого та міжфакторного розподілу ефекту. Тому оцінка й аналіз основних тенденцій ефективності розподільчих пропорцій в українській промисловості є особливо актуальними на сучасному етапі її розвитку.

Цілу низку критеріїв та показників ефективності структурних зрушень, розроблених на підставі положень і висновків різних напрямів економічної теорії, наведено в публікаціях російських авторів [1-5]. Майже всі вони належать до галузевої структури економіки та спираються на поняття еквівалентності міжгалузевого обміну і справедливого розподілу економічного ефекту як основи процесів сталого економічного зростання та збалансованого структурного розвитку.

Так, зокрема, у роботі [4] справедливий розподіл економічного ефекту (сумарного ВВП галузей економіки) пов'язується з розподілом відповідно до міжгалузевих пропорцій факторів виробництва (праці та капіталу), а показником, що характеризує ефективність структурних змін, обрано порівняльну ресурсовіддачу – добуток галузевої ресурсовіддачі (що розраховується як відношення галузевого ВВП до агрегованого ресурсу галузі) і

середньої для економіки ресурсоемності. Величина галузевого агрегованого ресурсу визначається за допомогою модернізованого апарату виробничої функції на підставі статистичних даних про чисельність зайнятих та основні виробничі фонди.

Отже, ефективна структура економіки за обраним критерієм передбачає приблизно однаковий рівень порівняльної ресурсовіддачі, а ефективність структурних зрушень – зміну значень структурних параметрів у напрямі до такої (ефективної) структури. Необхідно відзначити, що запропонований критерій є, безумовно, корисним для аналізу якості галузевої структури та поряд з іншими критеріями ефективності може бути застосований у багатокритеріальній системі при формуванні уявлень про оптимальну структуру національної економіки. Проте, на наш погляд, спосіб розрахунку показника порівняльної ресурсовіддачі потребує уточнення.

Величина галузевого ВВП є показником, що характеризує кінцевий результат діяльності галузі. За методологією СНР, що на сьогодні використовується в українській статистиці, елементами ВВП є оплата праці найманих працівників, валовий прибуток, змішаний дохід та податки (за виключенням субсидій) на виробництво та імпорт [6]. Оскільки величина агрегованого ресурсу, за методикою російських авторів, складається із двох факторів виробництва – праці та капіталу, то величина економічного

ефекту для більш адекватного відображення результату безпосередньо діяльності галузі має бути звільненою від податків (за виключенням субсидій) на виробництво та імпорт. Згідно з методологією СНР різниця між ВВП та податками (за виключенням субсидій) на виробництво та імпорт дорівнює валовій доданій вартості у факторних цінах [7]. Тому застосування валової доданої вартості (ВДВ) у факторних цінах як

показника економічного ефекту при розрахунку значень показника порівняльної ресурсовіддачі є методологічно коректнішим.

На основі зазначених методологічних положень здійснено розрахунки для промисловості України. Показники, що характеризують динаміку структури її ресурсної бази, наведено у табл. 1-2, а зумовлені цим зміни галузевої ресурсовіддачі – у табл. 3-4.

Таблиця 1. Структура агрегованого ресурсу промисловості України в 2000-2006 рр. за видами промислової діяльності, %

Види промислової діяльності	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Усього промисловість	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Видобуток енергетичних матеріалів	14,1	14,8	15,7	16,1	15,9	16,0	16,2
Видобуток неенергетичних матеріалів	4,7	4,6	4,6	4,5	4,5	4,5	4,4
Харчова промисловість	10,9	11,2	11,3	11,8	12,0	12,5	13,0
Текстильна та шкіряна промисловість	4,1	4,0	3,6	3,2	3,2	3,1	2,9
Деревообробна і целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа	2,3	2,3	2,3	2,5	2,6	2,8	3,0
Виробництво коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива	1,8	2,0	2,2	2,3	2,3	2,3	2,2
Хімічне виробництво, гумові та пластмасові вироби	6,1	5,3	5,6	5,9	5,8	5,7	5,3
Виробництво інших неметалевих мінеральних продуктів	4,5	4,3	4,0	3,9	3,9	4,0	4,0
Металургія та обробка металу	10,6	10,9	11,3	11,6	11,8	11,5	12,1
Виробництво машин та устаткування	21,0	20,7	20,4	19,5	19,5	18,1	17,4
Інші види виробництва	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6
Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	18,2	18,5	17,5	17,2	17,0	18,0	17,8

Інформаційною базою для аналізу стали статистичні дані про вартість основних фондів, кількість працівників, оплату праці найманих працівників, валовий прибуток, змішаний дохід та ВВП за період з 2000 по 2006 р., що містяться в офіційних збірниках Держкомстату України.

Лідерами відносного нарощування ресурсного потенціалу стали видобуток енергетичних матеріалів, харчова промисловість та металургія (у межах 1,5-2,1 відс. пункту), деревообробна і

целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа, виробництво коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива (0,4-0,7 відс. пункту). В інших видах промислової діяльності частка агрегованого ресурсу відносно зменшилася в межах 0,3-3,6 відс. пункту. Найсуттєвіші “втрати” зафіксовані у виробництві машин та устаткування, що є дуже загрозливим явищем. Практично для всіх видів тенденції змін були досить

чіткі, без значних коливань показника за роками.

На основі одержаних результатів щодо динаміки частки агрегованого ресурсу всі види промислової діяльності розподілено на дві типові групи: група I – види із тенденцією зростання; група II

– види із тенденцією зменшення питомої ваги у ресурсному розподілі.

Відмінності в темпах збільшення (скорочення) часток різних видів промислової діяльності в агрегованому ресурсі (*r*) зумовлені різною динамікою їх часток в основних фондах та чисельності працівників (табл. 2).

Таблиця 2. Зміни в міжгалузевому розподілі ресурсів у промисловості України в 2000-2006 рр.

Види промислової діяльності за типовими групами	Зміна частки у ресурсі*	
	основні фонди	кількість працівників
Група I: збільшення (<i>r</i>)		
Видобуток енергетичних матеріалів	(+)	(-)
Харчова промисловість	(+)	(+)
Виробництво коксу, продуктів нафтопереробка та ядерного палива	(+)	(+)
Металургія та обробка металу	(+)	(+)
Деревообробна і целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа	(+)	(+)
Група II: зменшення (<i>r</i>)		
Текстильна та шкіряна промисловість	(-)	(-)
Виробництво інших неметалевих мінеральних продуктів	(-)	(-)
Виробництво машин та устаткування	(-)	(-)
Інші види виробництва	(-)	(-)
Видобуток неенергетичних матеріалів	(-)	(+)
Хімічне виробництво, гумові та пластмасові вироби	(-)	(+)
Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	(-)	(+)

* “+” – збільшення; “-” – зменшення.

Характерним є те, що обидві тенденції (до зростання або до зменшення галузевої частки в агрегованому ресурсі), як правило, формувалися під впливом аналогічних (зростання чи зменшення) і одночасних змін часток в окремих факторних ресурсах – основних фондах чи кількості працівників. Винятком у першій групі є видобуток енергетичних матеріалів (зростання частки в основних фондах при

скороченні частки в кількості працівників), а у другій – видобуток неенергетичних матеріалів та хімічне виробництво, гумові та пластмасові вироби (скорочення в основних фондах та зростання у кількості працівників).

Отже, протягом 2000-2006 рр. більшість видів промислової діяльності втрачала виробничі ресурси. При цьому у ресурсній структурі чотирьох видів промислової діяльності (зокрема,

видобуток неенергетичних матеріалів, хімічне виробництво, гумові та пластмасові вироби, металургія та обробка металу, виробництво та розподіл електроенергії, газу та води) темпи скорочення фізичних обсягів основних фондів були нижчими, ніж темпи скорочення чисельності зайнятих працівників. У той же час у ресурсній структурі інших видів діяльності, як і всієї промисловості в цілому, відбувалися зрушення на основі “витискування” праці капіталом із відповідним зростанням рівня фондоозброєності.

У табл. 3-4 наведено показники порівняльної ресурсовіддачі видів промислової діяльності для періоду 2000-2006 рр., зміни якої спричинені динамікою ресурсної розподільчої структури промисловості.

Галузеві показники порівняльної ресурсовіддачі доповнено узагальнюючими показниками структурних змін. Останні розраховані як по промисловості в цілому (M_1) для кожного року, так і по окремих галузях для всього аналітичного періоду (M_2). Узагальнюючий показник структурних змін для промисловості в цілому є характеристикою для кожного року

середньогалузевого відхилення економічного ефекту від відповідних нормативних значень. Узагальнюючі показники структурних змін, розраховані за окремими галузями, характеризують середнє (за період часу, що розглядається) відхилення фактичного економічного ефекту відповідної галузі від його нормативного значення. Методика їх розрахунку базується на оцінці кореня квадратного із загальноприйнятого в теорії статистики умовного моменту розподілу другого порядку, в якому відхилення одержаних значень порівняльної ресурсовіддачі визначаються від одиниці.

За даними табл. 3 протягом 2000-2006 рр. зростання порівняльної ресурсовіддачі не було стійким для жодного виду промислової діяльності. Коливання цього показника із тенденцією до скорочення спостерігалися для видобутку енергетичних матеріалів, металургії та обробки металу, інших видів виробництва. Стійке скорочення порівняльної ресурсовіддачі відбулося тільки для виробництва та розподілу електроенергії, газу та води. В інших галузях роки зростання порівняльної ресурсовіддачі чергувалися з роками скорочення із тенденцією до зростання.

Таблиця 3. Порівняльна ресурсовіддача видів промислової діяльності України в 2000-2006 рр.

Види промислової діяльності	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	M_2
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Промисловість	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	
У тому числі:								
Видобуток енергетичних матеріалів	0,877	0,941	0,856	0,711	0,625	0,664	0,672	0,263
Видобуток неенергетичних матеріалів	0,938	0,642	0,910	1,034	1,135	1,278	1,233	0,204
Харчова промисловість	1,169	1,311	1,358	1,396	1,169	1,337	1,223	0,293
Текстильна та шкіряна промисловість	0,613	0,739	0,983	1,000	0,959	0,865	1,090	0,187
Деревообробна і целюлозно-	1,337	1,676	1,709	1,543	1,679	1,599	1,451	0,584

паперова промисловість, видавнича справа								
Виробництво коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива	0,264	0,975	1,024	1,536	1,911	2,265	1,734	0,737

Закінчення табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Хімічне виробництво, гумові та пластмасові вироби	1,035	1,055	0,980	1,045	1,140	1,278	1,346	0,179
Виробництво інших неметалевих мінеральних продуктів	0,500	0,778	0,770	0,777	0,806	0,843	0,946	0,258
Металургія та обробка металу	1,834	1,305	1,227	1,259	1,542	1,509	1,646	0,518
Виробництво машин та устаткування	0,589	0,721	0,750	0,755	0,792	0,652	0,663	0,304
Інші види виробництва	1,404	0,840	0,663	0,860	0,949	1,330	0,973	0,249
Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	1,191	1,106	1,062	0,991	0,843	0,709	0,698	0,190
M₁	0,425	0,291	0,281	0,292	0,398	0,496	0,377	

На особливу увагу заслуговують такі тенденції:

зменшення порівняльної ресурсовіддачі основної галузі-експортера “металургія та обробка металу” за наявності досить суттєвих щорічних коливань (один із найбільших показників M₂);

надзвичайно різкий діапазон значень порівняльної ресурсовіддачі такого виду, як виробництво коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива (найбільший показник M₂ серед агрегованих видів) при переважно позитивній динаміці;

невизначено позитивна динаміка порівняльної ресурсовіддачі у виробництві машин та устаткування на тлі досить низького її рівня;

позитивний “стрибок” до поліпшення відносних характеристик ресурсовіддачі в такій проблемній галузі, як текстильна та шкіряна промисловість.

Перші дві є, вочевидь, пов’язаними із кон’юнктурною залежністю цих видів промислової діяльності. Виробництво ма-

шин перебуває поки що у процесі важкої ринкової адаптації. Окремі виробництва легкої промисловості успішніше долають шлях ринкових трансформацій.

Дані табл. 4 розкривають взаємозв’язки між змінами порівняльної ресурсовіддачі та її визначальними факторами – динамікою часток у ВДВ та в агрегованому ресурсі.

Необхідно також відзначити, що упродовж 2000-2006 рр. спостерігалось поступове збільшення кількості агрегованих видів промислової діяльності з порівняльною ресурсовіддачею вище, ніж у середньому по промисловості, – із п’яти до семи (без урахування сектору Е – виробництво та розподіл електроенергії, газу та води).

Аналіз показав, що упродовж усього періоду (крім 2004 р.), порівняльна ресурсовіддача промисловості була вищою, ніж у середньому по економіці. Тому до групи видів промислової діяльності, що мали порівняльну ресурсовіддачу вищу за середньоєкономічний рівень, належали

всі види діяльності зі значенням показника вище середньопромислового, а також текстильна та шкіряна промисловість у 2002-2003 рр. При цьому виробництво коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива мало значення порівняльної ресурсвіддачі вище, ніж у середньому по економіці, з 2001 р., а хімічне виробництво, гумові та пластмасові вироби – протягом усього періоду часу, що розглядається.

Виробництво інших неметалевих мінеральних продуктів та інші види виробництва також мали значення порівняльної ресурсвіддачі вище середніх по економіці у 2006 р. Отже, кількість видів промислової діяльності, що знаходилися у групі з порівняно високою ресурсвіддачею відносно середньоекономічного рівня, збільшилася із семи у 2000 р. до дев'яти – у 2006 р.

Таблиця 4. Групування видів промислової діяльності за напрямками змін порівняльної ресурсвіддачі (q) та її чинників в 2000-2006 рр.

Види промислової діяльності за типовими групами	Зміна частки	
	у ВДВ	в агрегованому ресурсі
Група I: збільшення (q)		
Харчова промисловість	(+)	(+)
Деревообробна і целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа	(+)	(+)
Виробництво коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива	(+)	(+)
Видобуток неенергетичних матеріалів	(+)	(-)
Текстильна та шкіряна промисловість	(+)	(-)
Виробництво інших неметалевих мінеральних продуктів	(+)	(-)
Виробництво машин та устаткування	(-)	(-)
Хімічне виробництво, гумові та пластмасові вироби	(+)	(-)
Група II: зменшення (q)		
Інші види виробництва	(-)	(-)
Виробництво та розподіл електроенергії, газу та води	(-)	(-)
Видобуток енергетичних матеріалів	(-)	(+)
Металургія та обробка металу	(+)	(+)

Одним із найважливіших висновків є те, що протягом 2000-2006 рр. відбувалося поліпшення структури промисловості України (значення показника M_1 зменшилося на 11,3%), яке, однак, не мало стійкого характеру. Так, у 2005 р. спостерігалися найбільші розбіжності між порівняльними ресурсвіддачами видів промислової діяльності, насамперед між показниками у видобутку енергетичних матеріалів, виробництві машин та устаткування й у

виробництві коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива, деревообробній і целюлозно-паперовій промисловості, видавничій справі, металургії та обробці металу. А у 2002 р. структура розподілу економічного ефекту між видами промислової діяльності була найближчою до структури розподілу агрегованого ресурсу (за показником M_1).

Унаслідок коливань порівняльної ресурсвіддачі за видами діяльності

відбулися помітні зміни в їх рейтингових позиціях за відносним показником ефективності. Так, виробництво коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива у 2006 р. посіло перше місце серед видів промислової діяльності за показником порівняльної ресурсовіддачі (порівняно з останнім місцем у 2000 р.). У той же час покращили свої позиції у промисловій ієрархії ефективності галузі видобутку неенергетичних матеріалів (п'яте місце у 2006 р. – проти сьомого у 2000 р.), хімічне виробництво, гумові та пластмасові вироби (четверте – проти шостого), текстильна та шкіряна промисловість (сьоме – проти дев'ятого) і виробництво інших неметалевих мінеральних продуктів (дев'яте – проти одинадцятого). Погіршилися позиції за такими видами: видобуток енергетичних матеріалів (одинадцять – проти восьмого), харчова промисловість (шосте – проти п'ятого), інші види виробництва (восьме – проти другого), металургія та обробка металу (друге – проти першого), виробництво машин та устаткування (дванадцять – проти десятого), виробництво та розподіл електроенергії, газу та води (десяте – проти четвертого).

Із точки зору оцінки ефективності структурних зрушень цікавим є також дослідження динаміки міжгалузевого розподілу економічного ефекту відповідно до ресурсоспоживання

кожного з факторів виробництва – праці та капіталу. Оцінка відповідності міжгалузевого розподілу ВДВ у структурі витрат праці характеризує ефективність промислових пропорцій із точки зору дотримання принципу оплати по праці. Оцінка відповідності міжгалузевого розподілу ВДВ у структурі витрат капіталу є характеристикою ефективності розподільчих пропорцій за принципом рівної рентабельності авансованого в різних галузях капіталу.

Узагальнюючим для оцінки ефективності та відповідності міжгалузевих розподільчих пропорцій ефекту (ВДВ) витратам праці та капіталу обрано згаданий вище показник структурних змін (M_1).

Оцінку ефективності міжгалузевого розподілу ВДВ відповідно до витрат кожного з виробничих факторів проведено на основі модифікації нормативного методу, запропонованого в роботах [1-3]. Так, як економічний ефект у розрахунках використано ВДВ у факторних цінах, а як база розподілу – кількість працівників та вартість основних фондів для відповідних виробничих факторів. Такий підхід надає можливість зіставляти отримані оцінки за окремими факторами (табл. 5) з показниками порівняльної ресурсовіддачі агрегованого ресурсу, що наведені в табл. 3.

Таблиця 5. Динаміка узагальнюючих показників ефективності міжгалузевого розподілу ефекту в промисловості України у 2000-2006 рр.

Критерії	Значення M_1 по роках						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
По праці	0,475	0,347	0,309	0,398	0,530	0,662	0,489
По капіталу	0,474	0,369	0,438	0,379	0,442	0,525	0,449
По агрегованому ресурсу	0,425	0,291	0,281	0,292	0,398	0,496	0,377

Наведені у табл. 5 оцінки вказують на те, що у промисловості України відбулося поліпшення структурних

пропорцій за критеріями ефективності по капіталу та агрегованому ресурсу, а також погіршення – за критерієм

ефективності по праці. Так, у 2006 р. порівняно з 2000 р. узагальнюючий показник ефективності структурних зрушень по фактору «праця» погіршився на 2,9%, а по фактору «капітал» та агрегованому ресурсу поліпшився на 5,3 та 11,3% відповідно. При цьому, якщо у 2000 р. фактичний розподіл ВДВ був майже однаково неефективним за принципом оплати по праці та принципом рівної рентабельності капіталу, то у 2001-2002 рр. розподільчі пропорції були більшою мірою неефективними за другим критерієм, а у 2003-2006 рр. – навпаки.

Необхідно також відзначити, що значення узагальнюючого показника, розрахованого відповідно до структури витрат праці, скорочувалися протягом 2000-2002 рр. та 2005-2006 рр., а зростали протягом 2002-2005 рр. На

відміну від них, значення узагальнюючого показника, розрахованого відповідно до структури витрат капіталу, мали фактично щорічні коливання.

Динаміка узагальнюючого показника структурної ефективності за ресурсовіддачею, як правило, збігалася з динамікою показника ефективності структурних зрушень по фактору «праця». Найменше його значення було досягнуто у 2002 р., а найбільше – у 2005 р. На нашу думку, такий збіг має принципове значення для вирішення проблеми підвищення ефективності промислового виробництва.

Тенденції зміни всіх показників ефективності галузевої структури промисловості та зв'язки між ними стають особливо наочними у графічному вигляді (див. рисунок).

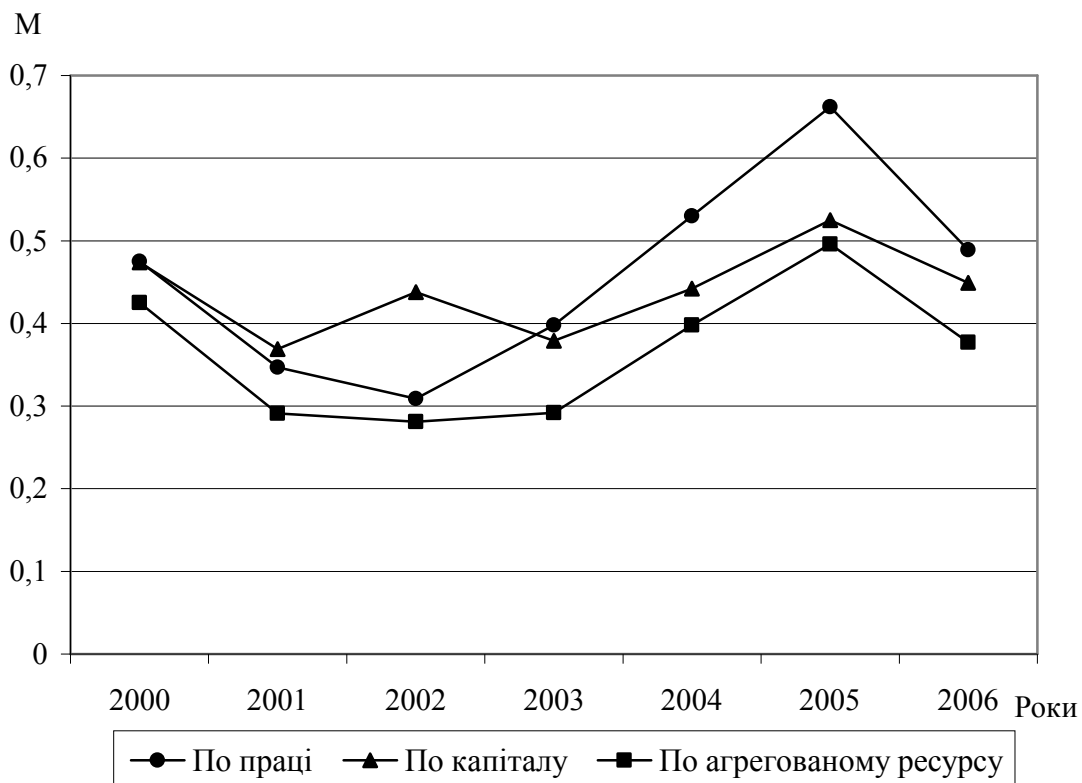

Рисунок. Динаміка узагальнюючих показників ефективності міжгалузевого розподілу ефекту у промисловості України у 2000-2006 рр.

Для майже половини видів промислової діяльності (зокрема, для металургії та обробки металу, деревообробної і целюлозно-паперової промисловості, видавничої справи, хімічного виробництва, гумових та пластмасових виробів – протягом усього періоду часу, що розглядається; для видобутку енергетичних матеріалів та виробництва і розподілу електроенергії, газу та води – до 2003 р. включно; для харчової промисловості – починаючи із 2001 р.) було характерним порушення принципу оплати по праці вбік перевищення відповідних нормативних рівнів. Текстильна та шкіряна промисловість, виробництво інших неметалевих мінеральних продуктів та виробництво машин та устаткування мали необґрунтовано низьку частку у ВДВ за принципом оплати по праці.

Частки у ВДВ, що фактично отримували харчова промисловість, металургія та обробка металу, деревообробна і целюлозно-паперова промисловість, видавнича справа, текстильна та шкіряна промисловість протягом 2000-2006 рр., а також виробництво машин та устаткування – протягом 2003-2004 рр. були вищими за нормативні значення, обчислені за принципом рівної рентабельності авансованого капіталу. Видобуток енергетичних матеріалів, виробництво електроенергії, газу та води недоотримували ВДВ за цим принципом.

Серед видів промислової діяльності, на користь яких у 2000 р. відбувся розподіл ВДВ за принципом оплати по праці, необхідно відзначити металургію та обробку металу (співвідношення фактичного значення галузевої частки у ВДВ та її нормативного значення – 1,841), виробництво електроенергії, газу та води (1,661), хімічне виробництво, гумові та пластмасові вироби (1,275), деревооб-

робну і целюлозно-паперову промисловість, видавничу справу (1,259), а за принципом рівної рентабельності авансованого капіталу – інші види виробництва (1,889), металургію та обробку металу (1,774), харчову промисловість (1,410), деревообробну і целюлозно-паперову промисловість, видавничу справу (1,363).

У 2006 р. розподіл за фактором “праця” вже відбувся на користь виробництва коксу, продуктів нафтоперероблення та ядерного палива (2,370), металургії та обробки металу (1,561), деревообробної і целюлозно-паперової промисловості, видавничої справи (1,389), хімічного виробництва, гумових та пластмасових виробів (1,300), видобутку неенергетичних матеріалів (1,226), а за фактором “капітал” – на користь інших видів виробництва (1,321), виробництва коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива (1,354), деревообробної та целюлозно-паперової промисловості, видавничої справи (1,495), металургії та обробки металу (1,727), текстильної та шкіряної промисловості (1,856), харчової промисловості (1,305), хімічного виробництва, гумових та пластмасових виробів (1,364).

Характерною є позиція виробництва машин та устаткування як “донора” у міжгалузевому розподілі економічного ефекту за двома критеріями ефективності впродовж більшої частини періоду часу, що розглядається. При цьому відбулося поліпшення розподільчих пропорцій для цього виду промислової діяльності за фактором “праця” (з 0,475 до 0,524 відповідно у 2000 та 2006 р.) та фактором “капітал” (із 0,774 до 0,980 відповідно у 2000 та 2006 р.).

Зростання співвідношення фактичних та нормативних часток у ВДВ за фактором “праця” спостерігалося

також для харчової промисловості та текстильної та шкіряної промисловості (на 15,5 і 104,1% відповідно), а за фактором “капітал” – лише для текстильної та шкіряної промисловості (на 56,9%). При цьому майже протягом усього періоду часу, що розглядається, розподільчі пропорції склалися на користь харчової промисловості по обох критеріях, а на користь текстильної та шкіряної промисловості – лише за принципом рівної рентабельності капіталу.

У той же час погіршили свої позиції у розподілі ВДВ видобуток енергетичних матеріалів (із 1,101 до 1,006 за фактором “праця” та з 0,741 до 0,500 за фактором “капітал” у 2000 та 2006 р. відповідно) і металургія та обробка металу (з 1,841 до 1,561 та з 1,774 до 1,727 відповідно).

Отже, у структурі промисловості України разом із поліпшенням ефективності розподільчих пропорцій за фактором “капітал” та агрегованим ресурсом відбувалися також певні якісні зміни, що можуть позитивно вплинути на її подальший розвиток.

У результаті аналізу можна констатувати, що впродовж 2000-2006 рр. більшість видів промислової діяльності втрачала агрегований ресурс. Переміщення виробничих ресурсів із промисловості (із відносно високою порівняльною ресурсовіддачею) до інших видів економічної діяльності, що, ймовірно, обумовлене впливом неринкових чинників, є знаковою тенденцією структурних зрушень в економіці України на сучасному етапі її розвитку.

У промисловості України відбувалося зростання фондоозброєності та заміщення праці капіталом. Міжгалузеві структурні пропорції ресурсів та ефекту не мали стійкого характеру. Проте в цілому – за критерієм економічно справедливого розподілу –

вони вказують на процеси поліпшення промислової структури.

Література

1. Багриновский К.А., Прокопова В.С. Исследование особенностей межотраслевого обмена в экономике России // Экономика и математические методы. – 1997. – Т. 33. – № 1. – С. 52-61.

2. Багриновский К.А., Прокопова В.С. Новый подход к анализу эквивалентности межотраслевого обмена // Экономика и математические методы. – 2000. – Т. 36. – № 1. – С. 18-28.

3. Мезоэкономика переходного периода: Рынки, отрасли, предприятия. – М.: Наука, 2001. – 516 с.

4. Гребенников В.Г., Суворов А.В. Измерения сдвигов в структуре российской экономики (технологический, отраслевой и институциональный аспекты и их взаимосвязь) // Экономика и математические методы. – 1998. – Т. 34. – № 2. – С. 17-29.

5. Гребенников В.Г., Суворов А.В., Шебарова Е.А. Измерения потоков промежуточной продукции и экономического эффекта между институциональными секторами российской экономики // Экономика и математические методы. – 1999. – Т. 35. – № 3. – С. 16-24.

6. Експериментальна таблиця Витрати-Випуск України за 2006 рік в цінах споживачів: Стат. зб. – К.: Держкомстат України, 2008. – 47 с.

7. <http://unstats.un.org/unsd/sna1993>.

